

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot adijaiért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy e Lap szemléi részét illető cikkeik, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A sajtó szabályozandó-e a kor viszonyaihoz?*)

Hát bizony a haladás és nagyratörés korszakát éljük, melynek minden téren, s úgy a sajtó terén is, megvannak a maga viszonylagos követelményei. — Hogy is ne! A józan közönség, melynek a fejlődő nemzeti korszellem követelte érzékét nem lehet kétségbevonni, s melynek a szabados sajtó anynyi bors-paprika-lüszere talált fel — már évekkel ezelőtt megelégedett az idegesítő, veszedelmes s kábultságot okozó szerekkel, de mert a sajtó nagyhatalain, melylyel nem lehet paczkázní, nem lehet új-jat huzni, nabár nem kívánt belőle, nem is mert hangot emelve más kosztot követelni és a sajtótörvény újra-dolgozását komolyan kezdeményezni. — Hogy is, hiszen midőn ezelőtt néhány évvel szóba jött, hogy a létező vagyis 48-iki sajtótörvényt az összes sajtó-viszonyok rendezésére leendő tekintettel meg kell másítani, a szabadság, egyenlőség és testvériség nagyhangu bajnokai száználmas mosolylyal és gunyakaczzal vették tudomásul a józan község rejtgetett sóhajtásait s céltalan erőlködésnek bélyegezték a szent sajtószabadság rebesgetett megrendszabályozását. Az ám, még csak az kellett volna akkoriban, hogy ne szabadjon a sajtó útján megmondani, miszerint ez vagy amaz államférfiu nem becsületes ember, mert eladta a hazát.

Liberalis szellemű felfogás szerint csak a kellett volna, hogy eltiltva lett legyen: hazudni, rágalmazni, mások jóhírnevét bemocskolni, becsületében gázolni, a családok házi szentelyébe ronda kezekkel, cudar gonosz szándékkal benyulni; csak az kellett volna

akkoriban, hogy akadályok gördítenek arra nézve, hogy kerülő szavakkal szép ropogós és zengedelmes magyar nyelven össze ne szabadjon gazemberezní senkit ebben az alkotmányos magyar hazában, vagy a nyiltterek és hirdetések nevetlen gorombaságai meg ne jelenhessenek. Ah! Ezek ellen tiltakozott volna a modern újabbkori pogányság az istenített sajtószabadság nevében. Minő sajtószabadság is lenne az olyan, a mely szájkosarat vetne a szellem magasröptű embereire? Minő vakmerőség leendett volna a szitkolódás és átkozódáshoz szokott tollat térvénnyel tompítani el, hogy neki-neki ne rontson más pártemberek jellemének, szívének, becsületének és abban mint hullamorzsákban ne turkáljon? — Midőn a kormány is imitt-amott egy szót elejtve kifejezést adott a sajtó-állapot tühetlenségének, a sajtó szabadsággal példátlanul visszaélő „hazafias“ tollforgatók már előre kimondták rá a pereátot és maga a félhivatalos lépett fel a minis-terelnök ur gvámolítására, hatalmasan bizonyítgatván hogy ő a sajtószabadságnak féktelen és rendithetlen hive.

A conservatív eszűnek bajnokai sem jutottak a sajtótörvény revisiója sürgetésében kívánt eredményre, pedig az eziránt nyilvánult óhajok, — a mint a mai viszonyok és hangosan nyilvánuló közérzet igazolja — nem voltak alaptalatlank és jogosulatlanok. Mutatja mai nap a sajtótörvény revisiója iránt nyilvánuló óhajok régi jogosultságát az, — hogy ma épenséggel a sajtó embereiből tömörül össze a sajtó revisióját kívánók és sürgetők csoportja. — Ma a közönség is szabadabban kezd már lélegzeni a sajtó szabályozása iránt táplált közeli reményében, és örvend hogy komolyabban kezdenek erről a jobbik gondolkozni, s maga a kormány sem viseltetik gyűlölettel a sajtó multhatlan szükségessé vált rendszabályozása iránt.

A magyar sajtó ésegyáltalán a maiszabadoncz-sajtó által okozott rombolások óriásiak a társadalom minden terein, a családok általafeldult és felzavart szentelyeiben ép úgy, mint a tarka illatos virágokkal himzett réteken

*) Megszivlelendőknek tartjuk e sorokat annál is inkább, mert még ma is napvilágot láthatnak oly irodalmi szörnyek, mint a napokban Budapesten megjelent „Március“ című forradalmi és antichristianus zuglap, mely többek között a magyar nemzet valódi megváltójának „a zsidó gyerek“ degradálásával Petőfyt nevezi ki, s üdvünk időszámítását 1849. márczius 15-től keltezi. Szerk.

és aranykalással ringó mezőkön vad bömböléssel áttört felhőszakadások és villámos fürgetegek mindent magukkal ragadó árjai által okozott pusztítások rettenetesekek. — Aki a sajtó által okozott roppant károkat kétségbe vonná, ne sajnáljon a józan gondolkodás szemüvegén egy komoly tekintetet vetni a társadalomnak a régi keresztény álláspontjából kiforgatott mai erkölcsi rendjére és meg fog győződni a mai sajtótörvény revisiója sürgetésének jogosultságáról. Ma már többé nem „nevetséges“ dolog a revisiót sürgetni és követelni. Sőt ez ma már hazafiúi dolog, hazafiúi kötelesség, s ennek szükségességét még az egykor legmagasabb ellenzékiek is jó irányú cikkekben élismerve hangsúlyozzák.

Az 1848. XVIII. t. cz. meghozatala mozgalmas idők szüleménye. Akkor alkotmányos életünk hajnalán az általános korlátlan sajtószabadságnak, midőn szellemi munkaerőt kellett teremteni, midőn örülnünk kellett, ha magyar ember, magyar hazafi szellemileg bármit, bármely irányban dolgozott, — midőn nem volt szabad a munka szellemi belértékét szigorú bíráló alá venni, hanem ellenző bírálattal buzdítani, serkenteni kellett a szellemi munkásokat arra, hogy irodalmunk napszámásai közé lépjenek, ekkor volt helye a sajtószabadságnak, de ma 30 év múlva a megváltozott viszonyok mellett a nagyrahaladottság korszakában és állapotában, miért legyen csupán a hírlapirodalom odadobva martalék eszközül, hogy annak védve és oltalma alatt boldog boldogtalan meghuzva magát, zabolátlan piszkos, magánbosszu, vagy más nemtelen érzelmek, gyakran pedig magán anyagi érdekek büntetlenül garázdálkodjanak? A hírlapirodalom nemcsak nemzeti nyelvi irodalmunknak, hanem egyuttal a közszellem, a közművelődés, a közérkölciség és a hazafias érzelmek fejlesztő, erősítő organuma, melyet magán aljas érdekek eszközkévé alacsonyítani nem lehet, nem szabad.

Különben a sajtó pusztításainak méltatása nem egy kis hírlapi cikk keretébe való. Itt csak e társadalmi égető bajra kívántuk a figyelmet felhívni. Vajha a sajtó-törvény revisiója iránti óhaj minél általánosabb mérvezet öltön és a jobbik érdeklődését felkeltve a nagy közönség erkölcsi érzéke a további sajtóbotránnyok által ne szenvedjen! — Mire nézt minden honpolgár közreműködhetik, ha az erkölcsrontó és botránnyos sajtót pénzével nem pártolja.

Felvidéki.

Emlékbeszéd.

Boldogult Lázár Imre gyergyó-ditrői r. k. tanító emlékezetére.*)

Jelige; „Ki életének szép napjaiban csak egy fácskát is ültetett embertársainak javára, már nem élt e földön hiába.“

Száva Farkas.

Tisztelt tanító-egyleti gyűlés! Teljesen igaz a volt azon államtérfinak, ki azt hangoztatá, hogy minél fontosabb valamely állás a közérdekekre nézve; annál nagyobb mérvű test- és lélekmarczangoló is az egyszersmind.

*) Irta és a „gyergyó-kerületi“ r. k. tanítóegyletnek 1885. február hó 26-án, Gyergyó-Tekerőpatakon tartott rendes gyűlésében felolvasta: Józsa Sándor r. k. tanító (Ditrőből.)

A népoktatásügy az emberi társadalom átalakításában a legfontosabb tényezők egyike; e fölött ma már fölösleges volna vitatkozni; ezzel fölfelé és lefelé jóformán tisztába kezdettek jöni az emberek.

Amde az is nagyon igaz, hogy ezen fontosügynek, a népoktatásügyének szerény munkásai csakugyan nagymérvű test- és lélekmarczangolásnak vannak kitéve. Erről, fájdalom, elég alkalmunk van határozott meggyőződést szerezhetni.

Hiszen itt „gyergyó-kerületi“ tanítóegyletünk tagjainak sorából is rövid időközökben dűledeznek ki a munkás erkők, és a mi elszomorító a dologban: nem a természet rendje szerint, az érettség magas fokán, hanem férfi koruk legszebb idejében, az életnek alig delén hagyják félbe nemcsak a nemes foglalkozást, de földi vándorlásukat is, — hagyván magok után siránkozó özvegyeket és siránkozó árva gyermekeket.

Különösen azok közül, kik a magyar népoktatás feltámadásának első éveiben küldettek szét, hirdetni a nevelés evangéliumát, alig tisztelhetünk meg néhány élő tagot. Elhulladoztak a nehéz munkában egy rövid évtized lefolyása alatt, — talán azon ok következtében, mivel az ők teendőjük az út-törés nehézségeivel is terhelve vala.

Ezen első rajból, ezen út-törők sorából való volt néhány barátunk Lázár Imre gyergyó-ditrői tanító is, kinek emlékezetét jelen sorokban megújítani kívánjuk.

Néhai barátunk Csikmegyének Delne nevű kis községében 1840 márczius hó 31-én pillantotta meg a napot először. Szülői régi székv. huszár-családdhoz tartoztak.

Elemi iskoláit szülőhelyén és a közel fekvő Csik-Somlyón a szt.-ferenczrendű szerzetesek kolostorában végezte. A középtanodát (4 oszt.) s az akkor még két éves tanítóképezdei tanfolyamot ugyancsak Csik-Somlyón hallgatta (jeles eredménnyel), melynek befejezése után a csik-karczfalvi rom. kath. népiskolához választatott meg segédtanító minőségben (1867. okt.) mely állás egyszersmind a segédkántori és harangozó teendőkkel is össze vala kapcsolva.

Néhai barátunk a zenében, ének és orgonálásban még mint képezdei növendék kitűnt társai közül s azután is nagy előszeretettel foglalkozott ezeknek művelésével, de a segédkántorság, meg harangozóság sehogy sem férhetett szívéhez, lesve leste az alkalmat, hogy ezektől megszabadulhasson. De ne értsük félre! Nem e czímek külső mázaiban rejlettek kedvetlenségének gyökér szájai, sőt jól tudé, hogy eme czímek is éppen olyan tisztességet biztosíthatnak az illetők számára, mint akármely más magasabb fokú állás a társadalmi életben, — ha az hűségesen töltetik be. — Más volt az ok, mely őt ezen állomás elhagyására készíteté. Igen, minden embernek van egy megállapított témája, melynek minél tökéletesebb kifejtésére, egész életét használja fel, s melyet az élet semmi zűrzavara közepett is, mint piros selyemszálat, sohasem téveszt el sem elől.

Néhai barátunknak is volt egy témája. O is választott magának eszményképet. És ez abból állott: „független, önálló tanítónak lenni“, hogy idejét, tehetségét egyedül az iskolának szentelhesse s az iskolán kívül senki se rendelkezze az ő szabad ideje fölött.

És néhai barátunk emez észjárásának helyességében

nincs okunk kétkedni. Egészen természetes és könnyen megérthető igazság, hogy minél többféle hivatal teendőit kell egy személynek egymagára végeznie, ama teendők kivitele — az eredmény is annál tökéletlenebb, hiányosabb leszen.

Hát a tanítói hivatal nem nyújtana bőven elegendő munkát egymagára is! !

Es néhai barátunk hő vágyainak teljesülésére a kedvező alkalom, mintegy varatlanul, jelentkezett. Megnyit az ösvény előtte s ő perczig sem habozott elindulni azon czél tele, melyre sovárgótt. Pedig amott — az akkori viszonyok között évenként több jovedelemre számíthatott, mint ujailasan, melyet alig két (2) évi munkáldodás után emezzel fölcserélt. Gyergyó-Ditró község volt ama revpart, hol tanítoskodásának hajócskáját (1869. okt. 31.) masodizben kikötötte.

E községben akkor szervezték a legelső önálló tanítói állomást (addig csak kántortanító volt) s az iskolaszék fölkérte Ft. Simon J. urat, — a cs.-somlyói r. k. tanítóképezde akkori igazgatóját, — hogy a keze alól kiszabadult tanítók közül ajánljon egy jóra való fiatal embert, ki a 68. 38. t. cz. megteleiően képes legyen egy iskolát önállóan vezetni. Ft. S. J. igazgató ur néhai barátunkat szemelte ki e czélból; az iskolaszék ezen ajánlatba egyhangulag bele is nyugodott s 13 es tel év leforgása alatt egyetén egészén sem volt oka ezen lépést megbánni.

Tanítoskodásának tulajdonképpeni színtere tehát egyedül Ditró. Itt élt, itt működött, itt ragadta el a kérelmetlen határ fenn korának hajnalán; itt nyugossa örök álmát, ott a szelős dombon — az újtemetőben, közöttünk, velünk együtt gyömlálgatott a népnevelés tövises kertjében. 4 évig viselte egyetünk főjegyzői tisztét legnagyobb huséggel és pontossággal. Sokan szemlélték valánk kitartó munkásságának. Nem felejtük el őt. Alakja még ott lebeg előttünk a képzelet lengő szárnyain.

A vidéki tanítóknak jellegét viselte magán.

A szellemi dolgokkal, az ártatlan gyermekekkel való örökös foglalkozás, a fejlődésen levő szellemi tehetségek vizsgálása s az azokkal való bibelődés állandó jegyeket hagy az ember lelkében, melyek az illetőt a lélek tükrén, az arczon át, minden más egyéntől élesen megkülönböztetik. Es a mi néhai barátunk éppen ezek közé tartozott. Egész abfajzatján a szelidség, jóság, készség, őszinteség és nyugodtság tükröződött vissza. Igazi tanítói alak volt. Ki sohasem látta az előtt, az is rea merte mondani, hogy „ez okvetlenül tanító.“

Néhai barátunk a beszédben inkább fukar, mint sok beszédű vala. A mihez szólott, azt először annyira meggombolygatta elméjében, hogy, úgy beszédének folyékony-sága — mint nézeteinek helyessége iránt, alig lehetett kifogást tenni.

A hivatalos dolgokban egészen férfias komolysággal járt el s ilyennek is mutatta magát, de a baráti körben hatást nem ismert kedve, vidámsága, s ilyenkor tréfas csevegései, játszi eljárásai által képes volt az egész társaságot felvillanyozni, ámde mulatságai a tisztesség korlátait sohasem lépték át.

Az illő tiszteletet megadta mindenkinek. A kisebb sérelmeket is inkább némán viselte, a méltatlan megbán-

tás keserű érzetét többnyire magába fojtotta, semhogy az ingerültséget szóváltás által tetézte. És igaza volt, mert a kicsiny bajok, ha magukra hagyatnak, elenyésznek, de ha kérész áll melléjük nagy — tövisfákká nőhetik ki magukat.

A feltűnni vágyást gondosan kerülte; a vezérszereplést, ragyogást, sohasem kereste, azt lehetőleg másnak engedte át, ő maga teljesen megelégedett azzal, ha napi rendszerű dolgokban, mintegy közönséges — munkás tag közreműködhetett. Mindenki iránt szívéllyességet mutatott. Ezek pedig azt eredményezték, hogy — habár tanítótársain kívül kebelbarátai nem igen valának is, de irigyei ellenségei sem akadtak, s, úgy tanítótársai, mint a polgárok előtt köztiszteletben állt.

De életfolyásának eseményeit szemléljük meg külön-külön; az idő homályosodó fátyolát részenként lebentünk el azon ösvényekről, melyeket rövid élet-pályája alatt befutott; így azt hisztek, sokkal élénkebb világításban fog megújulni lelki szemünk előtt az ő emlékezete.

Midőn új állomását (1869.) Ditróban elfoglalta, aránylag igen kis teremben, mintegy 130 gyermeket bíztak egyelőre is gondviselése alá. Igazán szép szám: 130 apró gyermek egy szűk helyen összehajolva! A fizetéséppen 70 forttal multa fölül ezen összegecskét, mert amaz kerek 200. fortra rugott.

De ő ezért nem csüggedett el, hanem szívében a legnagyobb odaadással, a legnemesebb ügyszeretettel kezdett nehéz feladatának megoldásához.

Mindezek előtt egy meghatározott módszertani ösvényt óhajtott teremteni magának, hogy a kitűzött oktatás tananyagának végpontja felé, habár egyelőre nehézkes lépésekben is, de biztosan haladhasson, s ne kelljen ismeretlen utakon bolyongani vagy jobban mondva, utatlan mezőkön tévelyegni, tapogatózni, mely úgy a tanítót, mint tanítványokat egyaránt kibágyasztja, anélkül, hogy biztosítva lennének afelől, vajon a célponthoz kellő időben — kimerülve bár — eljuthatnak-e vagy nem? És ime, néhai barátunk ezen legelső lépésének helyességét ki czáfolhatná meg??

De az utkészítéshez eszközök kívántatnak, üres kézzel vajmi bajos dolog lenne e téren is boldogulni.

Hogy pedig valaki a viszonyokhoz alkalmazott egyéni módszert tanmenetet állapíthasson meg, mindenestre elkérülhetetlenül kívánatos, hogy a paedagogusok által kitalált s a nyilvánosságnak átadott általános tan-tételekkel közelebről megismerkedjék, azokat magáéva tegye.

Igy fogta fel ezt néhai barátunk is.

De midőn ezen — igen helyes — terveinek kivételére az első lépéseket már-már megtette volna, csak akkor vevé észre, hogy egy óriási sziklatömb emelkedik föl utájában, mely aztán a működéséhez megkívántató eszközöknek megszerzését s jó darab időre lehetetlenné tette.

Ezen óriási sziklatömb pedig, mely terveinek részletes keresztül vitelét megakadályozta, nem volt más, mint a silány anyagi helyzet.

Bizony abból a havi 16 forintcskából csak azon esetben lehetett volna uralványozgatni még a folyó főbb szükségekre is, ha az a bibliai szegény asszony korszójában levő olajnak természetére nézve hasonmása leend.

A havi 12 frt. kosztpénz, mosás, fűtés, világítás, ruházat, írószerek stb. stb. olyannyira széttepegették csekély jövedelmét, hogy ezek mellett könyveszerzésre még gondolni is hiába való fáradság maradt volna az első éveken.

De ő ennek dacára nem tespedett összedugott kézzel egy helyben, hanem segített magán önjerejével.

Egyedüli hű segítőtársa azon szerény ismeretkőr vala, melyet a csiksomlyói képezdében, mint tanuló gyűjtögetett. De ez, mint saját maga többször fölemlíté, különösen a gyakorlati részt illetőleg, sok kívánni valót hagyott fön magán után, — nem lévén még akkor tájban a somlyói képezde mellett mint a gyűjtő-gyakorló-iskola.

Második hű segéd társul kínálkozott a magas m. k. kormány által kiadott „néptanítók lapja,” de ez is gyakran jelenven meg, iskolai haladásában vele párhuzamot nem tarthatott.

Mindazonáltal e kettőre támaszkodott néhai barátunk. Sokszor, nagyon sokszor íróasztala mellett találta az éjjeli 12, 1, 2, sőt a 3 óra is, a mint elmélyedve, halvány gyertyavilág fényénél birkózott a másnapra kiszabott tananyag helyes és könnyű feldolgozásának módjainak, módjainak kitalálásával. És így tört magának utat önjerején.

Hogy az ilyen sok próbálgatás, éjszakázás, erőfeszítés által létrehozott egyéni módszer miben állhatott tulajdonképpen, arról felvilágosítást adni nem volnék képes. Annyit azonban határozottan mondhatok, hogy annak helyesnek kellett lennie, mert tanítóskodásának 3—4. évében már a legjobb tanító hírében állott a vidéken, s úgy saját községében, mint a környéken, mindenki csak elismeréssel és tisztelettel említette az ő nevét. És a mi lényeges nyomaték az ő jellemzésének mérlegében; ezen általános népszerűségét tervszerű magatartásával, küzdés, fáradozás árán vivta ki magának, mert tanítóskodásának kezdetén, mint később meglátandjuk, egészen más szemekkel tekintettek ő reá, mint a későbbi éveken.

*

Egyéb tekintetekben is nagyon helyesen fogta föl néhai barátunk azon tényezőket, melyek a néptanító működési köréhez fűződnek s azt mintegy kerek egészé domborítják ki. Atézerte, mert szerette pályáját, hogy e szerény név: „Néptanító“ — nem jelenthet csupán egyszerű iskolamestert, ki a szoba poros falai között oktatja egy község zsenge reményeit az ábc tudományára, hanem annak értelme mélyen benyulik a népélet közművelődési talajába.

Amde, a föld kérgén botorkáló gyarló ember élete s e között kiválóan a falusi tanító szerény élete, működési köre, nem mindenhol lehet olyan költői, milyennek azt a paedagogusok, papíron, tentával élénk színekben kifestetnek képek.

Erről néhai barátunknak újból is nagy lelki fájdalmak hatása alatt kellett meggyőződést szereznie. A népnevelés szerény munkása nemcsak szűk értelemben vett nevelő-oktató legyen, de ezzel egyidejűleg legyen: kosárfonó, szalmakalap és szotyorkészítő, műfaragó, kertész, méhészt és jó gazda stb., hogy a hasznos és rögtön értékesíthető ismereteknek ezen ágából is kimerítő utasításokat, oktatásokat adhasson. Ez a kor lármás követelménye napjainkban.

És néhai barátunk már akkor — pályafutásának kezdetén beillesztette mindezeket tevékenység körének sorrendjébe.

Azonban, midőn körültekintett, akarva, nem akarva, meg kelle győződnie a tények azon igazságáról:

a) hogy ő naponként 5 egész órán át iskolai tanítással van elfoglalva.

b) Csak a nagyobb gyermekeket véve számításba; naponként vagy 80 tanuló szám- és nyelvtani feladványát kell átnéznie, kijavítania s azokra észrevételeket tennie mi az ő szabad idejéből legalsó számításal is 2—3 órát szakít el — naponként.

c) minden napra külön részletes tantervet kellett összeállítania a megelőző estéken, mert e nélkül határozott módszertani ösvényt törni s a tanításban szóra érdemes sikert felmutatni, nem lett volna remélhető és kivihető. Ez is időt követelt.

d) Nehány perczet a lélek és test pihentetésére is csak kívánatos volt fentartani, mert hiszen az éjjel-nappal tartó folytonos lélekgyötrő munka másképp a biztos és korai halál örvényébe szédítette volna a testet, s e nélkül önnön maga, készakarva rontott volna élete ellen és tette volna magát képtelenné a további kitartó munkára.

Mindezekből pedig nagyon könnyű szerrel levezethetjük azon igazságos logikai következtetést, hogy fizikai idő nem maradván fön, ama működési mellékágak mivelés alá nem jöhettek, — az egy kertészeten kivéve.

Megkivánom jegyezni, hogy néhai barátunk nemely paedagógiai irónak azon ajánlatát, miszerint a tanító házi ipar által szerezzen magának mellékjövedelmet, határozottan visszautasította.

*

Még egy más, nem kevésbé lényeges dolog maradt volna fön számára, melyet kötelességszerűen szintén beiktatott tanítói programjába, és ez abból állott, hogy a felsőbb és alsóbb néposztály között saját személye által áthidaló kapcsolatot hozzon létre, hogy aztán amaz első ez utóbbinak közművelődési fejlődésére jótékony befolyást gyakoroljon. De beszéljünk világosabban: feladatául tüzte ki végre tehát, hogy a felsőbb népréteg kiválóbb befoiyású tagjait a magtár, népkönyvtár, olvasó-egylet s egyéb közérdekű eszméknek a nép között leendő elhíntésére megnyerje, hogy azután azok, emez eszmék terjesztésében, vele együtt közremunkáljanak; mert minél erősebb a tábor, mely harcra készül, annál biztosabb és közelebb áll a győzelem.

Nagyon jól látta néhai barátunk, hogy még a legszentebb eszme is veszélyeztetésnek lenne kitéve, ha annak magvait eltekintendő, kapustól együtt hirtelen rontana be a nép élet szellemi világának még nagyjában parlagon heverő kertjébe. Nagyon helyesen, megvala győződve, hogy az efféle nemes csiráknak elplántálására legjobb alkalmakul kínálkoznak a társas mulatságok, családi ünnepélyek, estélyek, stb. mert ilyenkor mindenki legalább pillanatra megszabadul a saját köréhez tartozó gondoktól, s bizalmas körben a szellem szabadabban nyilatkozhatik s a közügyek iránt sokkal fogékonyabb lesz.

Es az előkelő családok, a felsőbb néposztály vagy az

intelligencia tagjai, mint népevelő, mint a tudományok terjesztőjét, mint szeretett vendéget minden összejevételük alkalmával ott kívánták látni maguk között. Szép terveinek megtestesíthetésére tehát ezáltal az ut látszólag nyitva állott volna, hanem az a fennebb jelzett óriási komor sziklatömb ismét csak oda furakodott útjába s elzárta előle a haladást.

Igen, a silány anyagi helyzet eleinte még azt a csúfot is elkövette rajta, hogy nem ölthetett gyakran olyan tisztességes ruhát magára, melylyel ünnepléses körökben megjelenhessen. És a ki-kimaradás, a társadalmi élet visszautasítása, látszólagos megvetése ellenszenvet zúdított rá. Ugy kezdtek tekinteni, mint ki a kor színvonalára, a műveltségnek őt megillető fokára még nem jutott volna el. Pedig nem így volt ez. Mi már jól ismerjük az okokat. És a míg fölötte ezen említett kicsinyítő ítélethozatalok folytak, addig ő nagy lelki gyötrelmek között sétálgatott le és föl szobájában s csaknem könnyeket hullatott keserűségében a miatt, hogy ő, saját körén kívül ismét nem működhetik a nép érdekében épen úgy, miként azt lelkesedéssel magának kitervezgette vala.

És képzelik t. tanítóársaim mi következett ezen töprenkedésre még jó vastag pótlékul? Utána kiáltoztak az uton: „Ez a nagy ember rakja zsebre a falu jövődelmét, ez eszi meg a falu vagyonát, — miért hoztak ide a falu nyakára? A mint eddig tanított a kántor, ezután is taníthatott volna egyedül“ stb.

Es most képzélje be magát minden tanító emez útrőző helyzetbe.

No, de mindennek meg van a maga sajátosg okozója. — A magyar nemzet csak akkor tájban kezdett ébredezni föl százados elnyomatásának mély zsigbádasából. Az intéző körök lázas tevékenységet fejtettek ki, hogy az elmaradt nemzettel utánpótlottassák századok mulasztásait. A közgyűlések terén mindenfelé élénk sürgés-forgás volt látható. Mindenütt új intézményekkel, új emberekkel találkozott a nép, s mivel mindezen változások jelentőségét magának nem tudná kimagyarázni, gyanakodással, idegenkedéssel fogadta azokat. Es ez természetes dolog. Hiszen tudjuk, hogy a tavasz beálltával a nap melegének jótékony hatása a föld talajának először csakleg-felső rétegét szabadítja föl a téli fagyos karjainak öleléséből, míg lassan-lassan hódit tért magának lefelé. Ezeknek igazságát néhai barátunk igen jól átlátta s ennek vigasztaló hatása alatt csendesen türt, zajtalanul munkálkodott, — erősen hívén a költövel, hogy még jönni kell, még jönni fog egy szebb kor, — mert ez így nem maradhat.

Térjünk vissza megint a tudomány kicsicsarnokához. Ottis fogunk találkozni méltatlanságokkal, melyeknek néhai barátunk alá volt vetve. És itt ezek annál fájóbb sebeket szaggattak fel, — mert a méltatlankodás rendszeren olyan szülőktől származott, kiknek gyermekeire a gondoskodásból, fáradozásból legtöbbet juttatott osztály-részü.

Igenis, vannak családok, hol a szülők egymással örökös civodásban, veszekedésben élnek, a káromkodások, sőt tetlegességek is napirendben vannak. Az ilyen szülők gyermekei a rendnek, a szeretetnek, az egymás iránti köteles tiszteletnek még fogalmával sem bírnak; mérges légkörben cseperednek föl, szülőiktől csak durvaságot látnak, midőn reggel költögetik szegénykéket, először egyenként rugnak, döfnék oldalukon, nem csoda tehát, — ha nemes érzelmeik, a helyett, hogy gyarapodnának, épen visszaféjldnek, eltompulnak, pedig a gyorsan fejlődő gyermeki lélekben a legelső benyomások állandosulnak meg legszilárdabban.

Az ilyen roszul nevelt, — mondhatjuk szerencsétlen — gyermekekkel gyűlt meg néhai barátunknak is leginkább a baja, mert az ilyenekre a fegyelemnek kissé magasabb fokát kelle alkalmaznia, hogy iskolai megavisele-tük azon kívánt utra tereltessek, mely nélkül ha-

ladás nem képzelhető. Mindennek a világon szabályai, törvényei vannak, ugy a tanítónak is. Sőt az iskola épen olyan fegyelem nélkül, mint a malom víz nélkül — egy tappot sem működhetik.

Néhai barátunk mindig sajnálattal nyult a fegyelmi eszközök érdebbjeihez, de ha kénytelen volt hozzá nyulni, ezt is csak a gyermek jól felfogott érdekében tette, s teszi a tanító-világ.

Elcsenevészedik azon fiatal fiucska, melyről a kérész gondos keze a fartyuhajtásokat egy-egy finom megszéssel el nem távolítja. — De ezt sokan nem tudják fel-fogni a szülők közül. Legalább így mutatja a tapasztalat.

Történt, hogy egy atya, a fennebb jellemzett fajtából való, mint bősziült oroszlan állatias kitérések közt rohant az iskola felé, hogy számon kérje attól a tanítótól, mi jusson merészelte az ő kedves magzatját az egész osztály jelenlétében megpirongatni, szóval megbüntetni? mert ahhoz csak neki-van hatalma. Ő gazdag ember fia stb. . . S talán még komédiát csapott volna fia kedvéért — az ő világos veszedelmére, ha lángoló tüzeze egy jó kártya vízet nem lödit a legelső jelenet, mely iskolába léptekor feltárult előtte s melyet ő számitáson kívül hagyott.

Midőn ugyanis baromi lépésekkel, köszönés nélkül bedöndült a terembe, melyben tanító s tanítványok egybegyűlve valának, az ő mórd haragos arczával ellentétben, mintegy 120 szelid gyermeki ajakról hangzott feléje a legszebb köszöntés: „Dicsértessék Jézus-Krisztus!“ Es ez a jelenet emberünket minden vastagsága daczára meg-hökken-tette. Néhai barátunk pedig gyanítván jövetelének czélját, az ismételten kitérhető durvaságokat, jónak látta befelellasztani, mondván: „Isten hozta atyafi! Maga nagy ember, már benőt a feje lágyja; azért mikor iskolába jön, koppantson az ajtón, ez az illendőség; csak így tanulhat a rengeteg sok apró gyermek tisztességtudást a nagyobbaktól.“

Az atyafi levolt forrázva s szeretett volna menekülni, de néhai barátunk megjegyezte, hogy rögtön kimegy, addig várakozzék. Megvárta; beszélgettek. Az eredmény az lön, hogy néhai barátunk biztosította emberünket, miszerint az ő kegyelme fiának ezentui még hajszála sem fog meggörbülni, legjobbanbánik vele, csak azután őt semmiről se okolja.

Eltelt egy hónap; két hónap; eltelt három hónap. Valaki egyszer kopog az ajtón. Ki volt ott? Ama tüzes vérű atyafi, ki három hóval előbb tanító uramnak paedagógiai leczkét akart rendezni. Most azonban szemöldei nem voltak ránczba szedve. Mint egy megtért bűnös ugy állott ott, kalapiját kezében tartva. Aztán megszólalt: tanító ur nagyot hibáztam; tanító urat megsértettem; kérem szépen bocsásson meg nekem, látja én sohasem jártam iskolába, nem csuda, ha ilyen tudatlannak, tájékozotlannak maradtam. — A fiam hamis gyermek; tanító úr 3 hónap óta igen szeliden bánik velem s éppen e miatt semmit sem tanul; egészen elmaradt a többtől, pedig már szépen kezdett volt olvasgatni; kérem, vegye egészen keze alá, bánjék ugy vele, a mint épen jórik látja; én nem szólok többé a dolgába. — Es szent lön a békeség.

Ime, így használta fel néhai barátunk a kínálkozó alkalmat arra, hogy a szellemi világosságot terjeszse azok közt, kiknek szükségük van arra.

A kellemetlenségeknek, melyeket néhai barátunk át-élt, egész raktárát állíthatnám egybe, de nem folytatom tovább, hiszen mindnyájan tapasztalásból tudjuk, hogy a tanítói pályá szép ugyan, de nagyon háládatlan pályá. Hasonlít az egy rózsabokorhoz, mely minden ízében rakva van tövisekkel. Amde a tövisek között jó illatu virágok is diszlenek; a tanítói pályának örömei is vannak.

A kis, ártatlan gyermekek töprenkedő igyekezete, furcsábbnál furcsább feleletei az iskolában, élénk vidorságban, örökös fiataltaltségben képesek tartani a tanító kedélyét, lelki állapotát, s ha a borzasztó szénszavas, poros, tisztátalan levegő, mint alattomosan működő olló nem

nyírbálna az élet fonalát: a tanító a leghosszabb életkörüak statisztikájába esnek be.

Iskolában van a legtisztább alkotmányos élet. Ott mindenkit csak iparkodása, tehetsége, magaviselete szerint ítélnék. — A gazdag és szegény, koldus vagy báró születésű között nincsen különbség. A fongyokba bürkolt mezitlábos kis teremtés, ha az ismeretekben egy-egy lépést előbbre tesz, éppen olyan végtelen örömet szerez a tanítónak, mint a grófi vagy hercegi kontesz előhaladása: de minden esetre örömet szerez ez is, meg amaz is, mert ezek fáradságának eredményét tüntetik föl, s mert a tanító az egyedüli ember a világon, ki a más előhaladásán szívből tud örülni és erre a pályájához kötött gyakorlat szoktatja őket.

Midőn a népnevelés szerény munkása látja, szemlélheti, hogy községében száz meg száz fiatal ir az ő tőle tanult betűkkel: számol az ő számjegyeivel, fogalmaz a tőle elsajátított módon: midőn látja, hogy az ő ismeretköre, gondolkodásának és eszméinek nemcsak irányba kisebbített alakban bár, de száz meg száz sokszorosított példányban van elterjedve a nép között: akkor a legnagyobb öröm és meglepődés, lelki boldogság lépi meg szívét, mert tudja, látja, hogy ő már nem élt hiába e földön, nehány fácskát már ültetett embertársainak javára. — Es ezen tudat a világ minden vagyonánál s kincsénél többet ér. Voltak tehát néhai barátunknak ilyen örömei.

Pillantsunk be néhány másodperczre néhai barátunk családi körébe is. 1871. január hó 24-én vezette oltárhoz a Puskás Anna urasszonyt, dítrőli Puskás Alajos özvegyét. Családi körében meglepődettnek érezte magát, — jöllerhet itt is eleinte anyagi nehézségekkel kelle küzdenie.

12 évig tartó házasság együttélését az ég nem áldotta meg utóddal, de ezen hiányt kipótóla kedves nejenek kis fia és leányocskája, kiket ő egész édes atyai szeretettel övedzett körül. Legszívesebben gondoskodással nevelte és tanította őket: érettük minden kirelhető megkivart tenni s még távolról sem vala észrevehető, hogy ő nem édes szülője neje ezen két árva gyermekének. — Ezért jegyezte meg róla igen találóan valamilyen "ünnepély" alkalmával egyik barátja:

„Édes atya voltál, bár most sem vagy atya,

Rólad nem monható senki, hogy mostoha.”

Mint keresztény katolikus ember, a vallásosságra nagy súlyt fektetett. Békében élt, nemcsak az emberekkel, de az emberék és mindene alkotójával az ég atyával — Istennel is. Ezért, midőn betegsége miatt hősiesen kelle az ágat őriznie, csendes és nyugodtnak érzé lelkiismeretét és ez megkönnyíté fájdalmát. Nem irtózott még a halál gondolatától sem, mert a szelid élet tudata erőt kölcsönzött neki. Nem volt oka rettegni Isten igazságától, mert szép napjaiban Isten törvényei szerint intézte cselekedeteinek irányát: beteg ágyán is azzal foglalkozott leg-többet: meg itt is tehát példát adott a népnek, melynek tanítója volt.

Mint látók, néhai barátunk működési köre Csikme-gye határain túl nem terjedett. Világra szóló új eszmékkel nem rázta föl a népek millióinak figyelmét. Tettei nem jeleznek új korszakot a történelem soha elnem enyésző lapjain.

Fején nem ragyogott korona. Nem volt király, államférfi, kinek egyetlen szavától országok, népek jó vagy balsorsa függ. Egyszerű tanító, lelkiismeretes néptanító volt a szó legnemesebb értelmében. — Oh milyen parányi, oh milyen igénytelen név a világ rangtöközatainak nagy tengerében? Egészen elenyészik, vagy legalább is elhalványul, mint alig pislogó mécsvilág, a hatalmas vil-lany árák örömeiben. De ne káromkodjunk! Sőt inkább kérdezzük: mit használnának a legkitünőbb hadvezérek, a legjelesebb haditervek is, — ha az egyes köztit-zék egyenként és összesen igaz lelkiismerettel, —

még életveszély közepett is rántoríthatlanul megmen-állanak azon helyükre, mely részükre küzdési tétel kijelöltet. A győzelem mindenesetre bizonytalanságnak lenne oda dobva, mert a legkitünőbb hadvezérek s jeles hadi tervek is egymagukra a győzelmet még soha sem vívtak ki; ezt csak vitéz lelkes közönségnek tehetik. És a néptanítók a népnevelés közönségei.

Mit érnének a paedagógusok által kitalált legügyesebb eszmék, melyek az emberiség javára czéloznak, ha a végpontokon működő tanítók azokat magukévé nem tennék, a nép közé be nem plántálnák?

Bizonyára fehér papíron heverő haszontalan fekete pont-csokrák maradnának azok, mind a világ végeztéig. Igen a néptanítók serege képezi a társadalom alapját. Avagy az a millió meg-millió ember az országban, az írás, olvasást, számolást, hazafias és egyéb közhasznú nemes irányt vajjon kitől sajátította el? Egy-e a tanítóktól. A néptanítók kezében vannak tehát letéve az emberiség előrehaladásának mozgató erői: a néptanítók mind megannyi szerény mécsesek szerepelnek a nép között, de azért minden népréteg ezen szerény mécsesektől veszi az első legnélkülözhetlenebb fényt, világosságot: egy egész életre.

Az emberi társadalom művelődésének előbb mozgatója a világgosszág teljesítésében igen jelentékeny részük van a Lázár Imre féle buzgó tanítóknak.

De az emberiség művelődésének előbb mozgatója néhez küzdelmükbe kerül a lelkiismeretes tanítóknak. Néhai barátunk is mint látjuk sokat küzdött, fáradozott sőt nékülözött is a 200 frt. évi fizetés mellett. De boru után derülni szokott az ég. Rea is virradtak szebb napok.

Dítrő község derék polgárai önmérséssel lőnek irakadati szorgalma s a nehéz viszonyok diczára feltu-matott fényes eredmény iránt s fizetését időnként 300 frtra emelték. 1878-ban pedig a polgári iskola megnyitván, annak énektanítójává egyhangulag megválasztották őt. Ez által évi jövedelme — családi vagyona magányi jövedelmét és hozzá számítva, (mely időközben gyarapodott) mintegy 800 frtra emelkedett.

Amaz óriási sziklatomb már nem állott többé utjába. Szíve, lelke megkönnyebült, mert fiatalabbkori terveinek megvalósíthatását a közel jövőben már maga előtt látta.

Kétszeres erővel fogott hozzá a további önképzéshez. Fisharmoniumot hozatott, hogy kedvencz tárgyában a zenében is tökéletesítse magát. Nagy előszeretettel foglalkozott a zene-költészet tanulmányozásával s néhány kisebb darabot már ő is szerzett. Az éneklésben teljesen otthon volt: bármely darabot rögtönözni képes vala hangjegyekből énekelni. — Minden hónapban hozatott egy-egy könyvet magának s mindenik kimondhatatlan örömet szerzett neki.

Tevékenységét más téren is megsokszorozta. Nem volt községében egylet (olvasó, műkedvelő, dalárda-egy-let önképzőkör stb) melyben őt mint elnököt, jegyzőt vagy egyik legmunkásabb tagot ott ne látták volna. Mindenki által szeretve és tisztelt lőn. Mindenünnen sugárzott egy-egy kevés az örömből feléje: leányai fölnevelvén, férjhez adta egy helyi tanítóhoz s már picziny unokájában is gyönyörködhetett; fia iskoláit jelesen végezvén, később állami érdosz mérnökké neveztetett ki a magas kormány által, a miről eleinte alig mert volna álmódni is: saját erején házat építtetett magának. Katona-kötelezettségének eleget tett s azt hívé, hogy most békében, csendes meglepődéssel töltheti életének hátra levő napjait szeretett nejevel; szabadon gond nélkül munkálkodhatik a közjó érdekében, mert, a nehézségek elenyésztek.

De alig izelte meg hosszas fáradozása által szerzett ezen jólétének édes gyümölcsét, a kegyetlen halál megirigyelte boldogságát — s az iskolai szénzavas, poros le-vegő által megviselt életének 34. tanítóskodásának 15. há-

zasságának 12. évében elmetszette, s mi néhai barátunkat
1883. április hó 23. ától hiába keresnök.
Fáradozásának jutalmát nem élvezhette ez életben. E
helyett ott fön az angyalok dicsőseréjében nyerje el az
igazak hervadhárán érdem-koszorúját!

TÁRCZA.

A Jézus szenvedéséről.

(Patris Sapientia !!)

Az Atvának egy Fiát,
Ki örök igaz s szent,
Kora — reggel elfogák,
A nagy Isten-embert,
Tanítványi, a puhák,
Elhagvák egyetlen;
A zsidók elárulák,
S kínozzák kegyetlen.

Első órán átveszi
Az Urat Pilátus,
Sok tanu, hamis eskü
Szól a vádolóshoz.
A zsidók arczul ütök,
A kit senki sem véd;
Isten arczát köpdösik,
A meny drága fényét.

Harmadik órán kiált
A vad nép: teszitsd meg!
Kigunyolja, mint királyt,
S ad rá bibor-inget.
Vernek szent fejére nézd!
Koronát tövisest;
Vállain a zord kereszt:
A vészhelyre így megy.

A hatodik óratáj
Vonják a keresztre;
Helyt a latrok közt talált
Ő, az ég szerelme.
Kinban, a kit szomj gyötör,
Az epét izlelte,
A bárány, ki bünt töröl —
Egy kigúnyolt képe.

Kilenczkor következett
Úr-Jézus halála;
Lelkét felkiáltva szent
Atyjának ajállja.
Lándzsát egy katona szeg
Néki oldalába;
Erre a föld sarka rezg
S vész a nap homályba.

A keresztől leveszik
Esti végsugáron;
Az erő elrejtetik
Ezen égi bájón...
Ily halálvész tombola
...-t-ágon!
A dicsőség-korona
Ah! hogy így leszáljon!?

Egy uj sirba helyezik
A végima órán,
Drága testét megkenik
A jövő lét partján.
Az irás mind betelik

A világ Váltóján:
A szív mindig megcsik
Kegytelen halálán!*) **Imets F. Jákó.**

KALÁSZAT.

— A tudomány mezején. —

XI.

Utcai Cató midőn figyelmeztetvén, hogy ellenségén
— ki őt megütötte vala — bosszút álljon, így szólt: „Nem
emlékszem, hogy ő engem bántalommal illett volna.“

Thales kérdezte, mi különbség volna az igazság
és hazugság között, mondá: „A mi a szem és fül között.“
Jól ítélte e bölcs; annak szoktunk ugyanis hinni, a mit
saját szemeinkkel látunk; a hallás gyakran jögre viszi az
embert.

Solont, a nagy törvényhozót, leköpvén egy ember,
midőn szó nélkül túrné e gyaláztatást, az őt feddőknek
mondá: „A halászok bemocskolják magukat és átáznak a
viztől, hogy egy hitvány pénzeshalat kaphassanak, ne tür-
jem-e én talán, hogy embert haláshassak.“

Socratest valaki ütven, mondá: „Sohasem lehet tud-
ni, hogy mikor kell saját házukból sisakkal fölfegyver-
kezve kimenni.“

Diogenes annak ki életét nyomoruságnak nevezé,
mondá: „Nem élni, hanem rosszul élni, ez ám a nyo-
moruság.“

Pittacus: „Valamint a ló nem a reá rakott cifrasá-
gok, hanem természeti tulajdonai által mondatik nemes-
nek; úgy az ember is nem gazdagság, nem hivatali állás,
hanem életelvi szerint mondatik erényesnek.“

Socrates: „A tudatlanok élete olyan, mint a színé-
szet, mint a széllel telített hólvag; a fősvényeké, mint a
temetés utáni tor, — lakoma.“

Plinius ifi: „Valamint a pyramisok nagy gondnal s
fáradtsággal építették nagyszerűségök miatt, de az egyszer
hevégettek felett századok, évezredek suantak el nyom-
 nélkül: ép oly nehéz az erény, az igaz bölcsesség nevé-
re is szert tenni, de ha már egyszer megszerezte, —
folyni fog az idők folyamán keresztül, s forrása — so-
ha az istenek kedvezése folytán, ki nem apad.“ **K. E.**

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **HETI KÖRSZEMLE.** Itthon. A főrendiház
reformjára vonatkozó tjavaslatot a bizottságok letárgyalták
s minél előbb a plenum elé kerül. A kormány úgy látszik
hajlandó holmi compromissumra; zsidó rabbi aligha ke-
rül be a felsőházba, de a czimzetes püspököket is ket-
tő kivételével kiküszöbölte a bizottság, mikor történik a
plenumban az a jövő titka; anyi bizonyos, hogy ha az
ismert tervek szerint történék a reformáció, nem sok
jót hozna erre a sokat szenvedett hazára, mi bizunk de-
rők főuraink mély bölcsesége és őseitől öröklött nemes

*) Első fordítását lásd „Régi magyar költők Tára“
I. kötet 162. lapján. A öreg középkortól sok fordítóra ta-
lálhatott ezen XIV. századi kedvelt Hymnus. Én is meg-
kísértem azt lehető hűséggel adni, annál inkább, mi-
vel Sziády Aron e mű 343. lapján így szól: „Ha ezen
legrégibb magyar fordítását összehasonlítjuk pl csiki Ene-
kes-könyv 1805. évi kiadásának 113. lapján olvasható szö-
veggel: a kezdő két szón kívül alig találunk valamiben
egyezést; — de azért a rythmus ma is ugyanaz“ Szilá-
dy túloz, mert a tartalom lényege és a gondolatmenet
már a szenvedés történeti események egymásutánjánál
fogva is egyezik az eredeti szöveggel; de alakra nézve
messze elmarad az eredeti szépségétől, különösen a szen-
vedő igeformának tulságos, csaknem kizáró használatá
miatt, mely a magyar nyelv természetével kevésbbé fér
meg. Ezen és egyéb alaki tökéletlenségeken kíván segíteni
az én fordításom. **I. F. J.**

honszeretében. — Az államhivatalnokok nyugdíjazásáról s a miniszteri „pensióról” szóló törvényjavaslat elfogadtatott. A kormány által eléterjesztett posta-takarékpénztári intézmény nagyon is üdvös, főképp faluhelyeken, mert míg egyrészt emeli a népben a takarékoság iránti hajlamot, másrésztől a falusi postahivatalnok is szerez akora pénzforgalmat, hogy legalább kisebb mennyiségű utalványokat minden varakoztatás nélkül képes lesz kifizetni. Háladatos ügyvel foglalkozott tehát a tekintetben a t. képviselőház. De nem kevésbé fontos a pénzegység megállapításáról szóló debataozás is.

— **Róma:** A szent apostolok bazilikájában az örök város ker. társulatának a nagymelkű pápa IX. Piusról elnevezett szövetsége, e hó 10-én ünnepélyes isteni tiszteletet tartott a nagy pápa emlékezetére.

— **Franziaország:** A destructiv liberalis kormányrosz példája megragadt némely községeken is: melyek amannak példajára csakamugy törülük a segédlelkési állomásokat! Exempla trahunt.

— **Spanyolország:** A puerto-riccoi püspök interpellálni akarta kormányát, a pápa világi uralma érdekében. A kabinet annyira zavarba jött, miszerint egyenesen Rómához fordult hogy az interpellacio megakadályoztassék. XIII. Leo biztosítékot vevén a spanyol kormánytól, melyben ez igéri, hogy az egyház jogait respektálni fogja, következő táviratot küldetett a spanyol miniszter urnak: „Legyen oly jó s tudassa a puerto-riccoi püspökkel hogy ő szentsége inopportunosnak találja interpellációját, kerü, hogy azt visszavonja.” Jacobini bibornok.

— **Angolország:** Nevezetes szerepet kezdenek a jó angolok a nemetekkel szemben játszani, a valesi herczeg megjelenése nagy politikai változásra enged következtetnünk a mégcsak 20 évvel ezelőt másodrendű német tartomány és a hatalmas Albion egymásiránti viszonyaiban!

IRODALOM.

— Megjelent: „**A J6 Pásztor.**” Egyházszoneklati folyóirat. Szerkeszti Hajossy J. Krizánt. V. évf. 5. füzet. Tartalma: Nagypéntekre. Jézus két utolsó szava a keresztán. Nagypéntekre. A kereszt tanának, mely egyszerűs mint a szeretet tana, örökké fel kell-e állania: Husvét ünnepere. Jézus valóban harmadnapra halottaiból dicsőségesen feltámadott. — Husvét hétfőre. 1. Véletlenségéből, vagy pedig Istentől vannak-e a földi látogatások? — 2. A hit boldogítja, a hitetlenség pedig boldogtalanná teszi az embert, — Husvét u. 1. vasárnapra. Egy megtérésnek egészen, teljesnek kell lenni. — A gyermekek első áldozasakor. — Femetői kápolna fölszentelésére. — Husvét után 2. vasárnapra. — Kik számíthatnak az Urak lába való juthatásra. — Husvét u. 3. vasárnapra. Lelkünk megmentese rövid életünk legfontosabb és legsürgösebb czeija. Maria képszoira fölszentelésére. Ara egész évre 4 frt, télelre 2 frt, negyedévre 1 frt.

— „**Összetartás.**” Ismeretterjesztő, szépirodalmi és muattató képes kath. közlöny. szerkeszti Szűts Emil Bpsten. 4. évf. 6. szám. Tartalma: A főrendiház reformja. — A munkásság és józan erkölcs testvéri viszonya. — Igaz gyöngyök. — A kereszt árnya és gyümölcsei. — Kereszt áldás. A rastadi ör. — Tárca. — Tovisek és rózsák. — Szűts A. temetése. — Képek magyarázata. — Irodalom. — Ara egész évre 3 frt 50 kr., télelre 1 frt 75 krajczár.

— „**Legzélszerűbb sokszorozó táblázat.**” Összeállította Bernardi István m. k. állami hivatalnok Losonczon. Oly hasznos munkaez, melynek éppen úgy mint

a naptárnak, egy irodából, sőt egy házból sem volna szabadiányoznia, mert általa sok időt s fáradságot kímélhetünk meg, ugyanis csak egy pillanást kell vetnünk a táblázatra s rögtön pontosan megtudjuk, hogy például mennyi 79-szer 97. — Ara 30 kr. s megrendelhető Losonczon a szerzőnél. — Ajálljuk olvasóink becses figyelmébe.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Halálozás.** A halál angyala ismét elragadá az erdélyi papságnak egyik tagját nagyontisztelendő Benze Pál szentkatonai lelkész urban. Az elhunyt a kézdiorbai esperesi kerületnek egyik veterán tagja volt; 1854-től tehát 30 éven át működött Imecestlvan és az ahöz csatolt fiókegyházakban. Lemhényben született, élete 62 évre terjedett, melyből 37 év Istén országának terjesztésében és a hívek lelki üdvének munkálásában telt el. Mult évben kegyelmes főpásztorunk által a jövedelmesebb és nyugalmasabb szentkatonai plebániára promotealtott, azonban ennek előnyeit nem sokáig élvezte, mert folyó hó 13-ára viradólág, a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után a halál kioltá tevékeny életét. Jellemzé az elhunytat azon gyöngéd szeretet, melyet rokonai iránt tanusított, mint egy 18 gyermeket neveltetvén, családjából a szerény imecsfalvi jövedelem mellett, kik között van pap, tanár, technicus, iparos stb. Egyházi beszédei, melyekre kiváló gondal készült, szép szellemi képes égről és olvasottságról tanusodnak, vallásos buzgosága, becsületessége és hívelvel való szelid bánásmódja mindenha a legszebb koszorut képezik rideg sirhantja felett. Temetése folyó hó 15-én délután 3 óraker ment végbe. A gyász rtartást kerületünk szeretett főesperese, nszos és főt. Bálint Károly apát-kanonok ur a kerületi papság részvéte és segédkezése mellett sub infula végezte nagyszámu közönség jelenlétében, gyászbeszédet pedig nt. Zomor Daniel imecsfalvi lelkész ur tartott. Az ünnepélyes requiem e hó 16-án volt, melyet szintén az apát ur végzett. Requiescat in pace! Nyiralyi.

— **Az erdélyi irod. társulat pénztárába fizettek:** Legárd József rgt. 1882. 2 frt. 1883. 2 frt. Domokos Antal elf. 1885. 2 frt. Lukács Béla ptg. 1885. 5 frt és ajándékképen 5 frt. László Dávid rgt. 1885. 2 frt. Steinitzer Ede rgt. 1882. 2 frt. Markaly Antal, elf. 1885. 2 frt. Fülöp Alajos rgt. 1885. 2 frt. Ferenczi Károly rgt. 1885. 2 frt. **be nem küldött köteles munkája helyett 3 frt.*** Nagy Lajos ptg. 1885. 5 frt. Bálint László ptg. 1885. 5 frt. György István ptg. 1885. 5 frt. Lörincz Ferencz rgt. 1883. 2 frt. 1884. 2 frt. Kovács Gyárfás 1884. 2 frt. Biró Sándor rgt. 1885. 2 frt. Bálint Lajo elf. 1885. 4 frt. Hosszu Ferenc elf. 1885. 2 frt. Loyczel Ferencz elf. 1885. 2 frt. (Folyt. köv.)

Christóf Ferencz-féle

szobapadozat-fényezés lak

szagatlan és gyorsan szárad

Praktikus sajtáságnál fogva és egyszerű kezelésmódja miatt igen alkalmas a szobapadozatok befestésére és lakirozására. Mindenki maga kezelheti.

Próbák és használási utasítást nyerni **Christoph Ferencz raktáraiban Berlinben és Prágában.**

Vidéki raktára: Gyulatehérvárt, Id. Misselbacher J. B-nél.

*) A álljuk e kitünő példát a többi köteles munkalátokat le nem küldő rendes tagoknak is szives utánzásra. A penztárnok.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lycz nyomd. gyorsajtóján Gyulafehérvárt.